

Ärende till kommunstyrelsen i Botkyrka

från Poul Bjerre Sällskapet

Husöverlåtelsen för en krona

Styrelsen i Poul Bjerre Sällskapet har bett mig redogöra för historien bakom det faktum att husen och tomten omkring Vårstavi endast kostat stiftelsen en krona. En kortversion ligger sedan onsdag 10 dec på www.poulbjerre.org. Det låga ingångsvärdet står i bjärt kontrast till de värden mäklare anger idag.

Detta är en längre version:

ÖVERLÅTELSENA

1969 när Poul Bjerre varit död i fem år pågick förhandlingar mellan stiftelsen och dåvarande Grödinge kommun. Vid årsskiftet var det klart. Grödinge övertog parken och de övriga tomterna, ett stort område som sträcker sig fram till och med Vasastugan. Dessutom Stora huset, Lillstugan och Garaget/förrådet. **205 500 kronor betalade Grödinge.**

Av summan löste den dåvarande stiftelsen en checkräkningskredit på en tredjedel av beloppet. Stiftelsen var med andra ord helt utarmad. 166 000 kronor avsattes för kommunens renovering av huset. Signhild Forsberg tilläts bo kvar i huset så länge hon önskade. Stiftelsen ägde fortfarande inventarierna och hade tillgång till fastigheten för möten och andra aktiviteter.

1970 gick Grödinge upp i Botkyrka kommun som alltsedan dess äger det mesta av marken inklusive den av Bjerre så omsorgsfullt anlagda parken på udden i Malmsjön.

En ny och aktiv stiftelsestyrelse ville väcka liv i huset och ordna verksamhet i enlighet med **Poul Bjerres uttalade önskan:** " - Stiftelsen syfte skulle vara att vårda och värna om Vårstavi, dess hus och mark, samt hålla arkiv och bibliotek i gott skick. - Vårstavi skulle fungera som en klosterliknande plats, där forskare, företrädesvis psykologer och själläkare kan få tillfälle till rekreation och studier samt - Vårstavi ska vara en fast punkt för professor Bjerres andliga kvarlåtenskap och parken fungera som en klosterpark," (*Stiftelsens protokoll från 1960, undertecknat av Poul Bjerre, 84 år samt dåvarande stiftelseordförande Signe Henschen*)

I mitten av 70-talet kontaktades kommunen som inte uppfyllt sina åtaganden och endast sporadiskt använde huset som föreningslokal.

Efter en segdragen process **togs år 1977 i fullmäktige beslutet.** Huset och tomten närmast omkring överlämnades till Stiftelsen Vårstavi för **EN KRONA**. Huvuddelen av marken och inte minst den stora parken blev kvar i Botkyrka kommuns ägo. Som kompensation för icke genomförd renovering betalade kommunen dessutom **260 000 till stiftelsen.**

1993 fick stiftelsen mer tomtmark. Numera innefattar stiftelsens ägor hela trädgården fram till och med halva dammen i stenträdgården. Gårdsplan och infart inlemmades nu. Denna **mark SKÄNKTES** till stiftelsen. Villkor för **servitut** med gemensam infart, avlopp och ledningar för Vasastugans behov upprättades i samband med den nya avstyckningen.

FÖRVALTNING ÅREN 1977 - 2003

Med hjälp av en stadig hyresinkomst från Kerstin Hultgren som bodde i huset mellan 1977 och 2003 samt hennes och andras ideella insatser **hölls en måttlig stipendieverksamhet** igång. Samtidigt levandegjordes Poul Bjerres liv och verk. Många, många **kända personligheter**, psykologer, författare och läkare har genom åren föreläst och lett kurser i huset. Alla har fascinerats av miljön med dess unika historia och speciella atmosfär. Hus och trädgård har kärleksfullt vårdats.

Kerstin Hultgren upptäckte **Kandinskijmålningen**, denna unika bild från 1916, där Poul Bjerre själv avbildas av den då relativt okända konstnären. Den låg hoprullad i en låda men placerades i bankfack. Stiftelsen tog beslutet att **avyttra målningen**, som man insåg besitter ett stort värde.

Huset var i behov av omfattande **renovering** och arbetet påbörjades 2003. Tavlan såldes med tiden på Sothesby's i London och inbringade **sex miljoner**. Den **permutationsansökan** som Kammarrätten slutligt tog beslut om 2008 angav att en miljon fick nyttjas för att underhålla fastigheten. Resten, fem miljoner, är bundet kapital.

Renoveringen kostade minst **2, 5 miljoner** och de medel som användes var troligen till stor del det som tidigare stiftelseordförande Per Eric Matsson kallar "Kerstin-pengarna" dvs intäkter som sparats genom åren, bland annat genom gåvor och testamenten från ledamöter i stiftelsen och trogna medlemmar i Poul Bjerre Sällskapet.

NYTT FOKUS - REGELBUNDEN STIPENDIEUTDELNING

Stiftelsestyrelsen som tillträdde **2007** med Claes Ånstrand som ordförande gick då in för att formalisera syftesparagrafen i Stiftelsen Vårstavis urkund. Beslut togs så stödet till vetenskaplig forskning inom psykoterapi hädanefter gick till **stipendier i form av pengar**, först 50 000 kronor och senare 100 000 kronor.

Nu **2020** är det andra tider. Sedan ca en miljon delats ut som stipendier till en doktorand per år tog det stopp. Kapitalet var på väg att urholkas. Av nödtvång, efter ordförande Lars Hjeltmans oväntade bortgång, gick Claes Ånstrand för andra gången in som ordförande **år 2016**. Sen dess har den dåliga ekonomin stått i fokus. Stipendieutdelningarna upphörde och olika framtidsscenarioer har skisserats.

Beklagligt nog har Poul Bjerre tagit för givet att hus, bibliotek och inventarier fortsatt ska ingå i stiftelsen. Han har inte skyddat den delen av arvet förutom genom uttrycket "medel som står till förfogande".

Att sälja huset blev huvudangelägenhet. **Beslut togs hösten 2018** om att begära permutation hos Kammarkollegiet för att undersöka om försäljning var juridiskt oklanderligt.

Kammarkollegiet tog **inte** upp frågan. Eftersom syftesparagrafen inte uttryckligen anger huset som stiftelsens ändamål finns inga hinder för försäljning var det **avvisande** beskedet.

Nu kan således EN KRONA förvandlas till ca 15 MILJONER. Vad som ska hända med inventarierna är fortfarande oklart.

Ska historien om detta fantastiska hus få ett så tragiskt slut? Vad styr den nuvarande stiftelsen som inte vill ansvara för den egendom den fått ansvar för?

STIFTELSENS EKONOMI

Jag har nu gått igenom de balansrapporter jag som ledamot i stiftelsen tagit del av inför stiftelsens möten. Genomgången slår håll på föreställningen om att ekonomin är i botten.

Posten SUMMA EGET OCH FRÄMMANDE KAPITAL visar resultat från möten efter sommaren.

170812 7 781 254, 75

181130 7 754 462, 61

190930 7 626 886, 62

201130 7 472 362,86

Det sista årets **goda placeringar** i fastighetsobligationer ger bra utdelning. I snitt hamnar SUMMA EGET OCH FRÄMMANDE KAPITAL på **7, 5 miljoner** för de tre år jag tagit del i stiftelsens arbete. Intäkterna kan öka ännu mer om hälften av miljonen på depåkontot placeras i en kortfristig fond.

Okänt för mig är ekonomin omkring 2007 och framåt. Gissningsvis har **1, 5 miljoner** av det fria kapitalet använts för den stora och nödvändiga yttre renoveringen.

Att huset inte bär sina egna kostnader beror till stor del på att hyror och andra intäkter varit försvinnande små under 15 års tid. Möjligheten att söka **ekonomiskt stöd** hos andra finansiärer har inte beaktats.

Omsorgen om inventarierna har varit minimal. Inför planerad splittring och avyttring av konst, möbler, konsthantverk och övriga minnesvärda objekt saknas **formell inventering**.

Stiftelsens handlingar har **arkiverats** under 2019. Därmed har husets rensats på en del material. Samtidigt arkiverades bl a privata fotografier och andra personliga minnen av Poul Bjerre och hans krets.

Nu riskerar Poul Bjerres samling att gå fullständigt förlorad.

Som ledamot i stiftelsen har jag gång på gång **reserverat mig** mot försäljningsbesluten. Som ordförande i **Poul Bjerre Sällskapet** har jag tillsammans med sällskapets styrelse och många, många andra framfört förslag om hur huset och samlingen kan räddas.

Nu offentliggör Poul Bjerre Sällskapet historien om enkronan som kan förvandlas till 16 miljoner.

Hägersten 15 december 2020

Anita Widén